

*„Fényes Adolf 1912-es,
új ciklusának legszebb darabjait
felsorakoztató gyűjteményes
kiállításán, a kép zsánere,
üde színkezelése, finom
dekorativitása egyértelművé teszi,
hogy az életmű legizgalmasabb
időszakában készült.”*

FÉNYES ADOLF (1867-1945)

Ünnepnap (Szobában), 1909

FÉNYES ADOLF (1867-1945)*Ünnepnap (Szobában), 1909*

Olaj, papírlemez, 91x68 cm
Jelezve balra lent: Fényes A. 1909

Kezdő ár: 20 000 000 Ft / 62 500 EUR
Becsérték: 36 000 000 – 48 000 000 Ft
Estimated value: 112 500 – 150 000 EUR

PROVENIENCIA:

- egykor Deutsch Sándor gyűjteményében

FELTEHETŐLEG KIÁLLÍTVA:

- Fényes Adolf újabb festményeinek és rajzainak kiállítása.
Ernst Múzeum, Budapest, 1912

KIÁLLÍTVA:

- Remekművek - válogatás a Kovács Gábor Gyűjteményből,
Városi Képtár, Orosháza, 2007
- A Kovács Gábor Gyűjtemény – Válogatás a magyar festészet remekeiből, REÖK, Szeged, 2008
- A magyar festészet mesterművei a Kovács Gábor-gyűjteményből,
Miskolci Galéria - Városi Művészeti Múzeum, Miskolc, 2009
- Csontvárytól Kondorig – Modernista festészet a Kovács Gábor Gyűjteményben,
Városi Művészeti Múzeum, Győr, 2011
- A magyar festészet modernista törekvései a 20. század első felében – Válogatás a Kovács Gábor
Gyűjteményből, Bolgár Szépművészetek Nemzeti Múzeuma (Bolgár Nemzeti Galéria), Szófia, 2012
- A tavasz ébredése – A modern magyar festészet születése a századelőn, KOGART Kiállítások Tihany, 2013
- A Kovács Gábor Gyűjtemény Munkácsytól Tóth Menyhértig,
Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ, Hódmezővásárhely, 2016

FÉNYES STÍLUSFORDULATA

Az 1900-as évek elején Fényes Adolf stílusa gyökeresen átalakult. Korábbi realista életképeinek naturalisztikus modora, egyre inkább a posztimpreszionizmus dekorativitása irányába tolódott el. A folyamat jeleit nem pusztán az új festmények dekoratívabb, a színek öntörvényűségének teret adó enteriörképek hordozzák, hanem az életműben megjelenő új műfaj, a csendélet megjelenése egyaránt ezt a hangsúlyeltolódást bizonyítja. Fényes orientációját két tényező befolyásolhatta ekkor. Az egyik a „neós” generáció felbukkanása, akik már nemcsak Nagybányán, hanem a Könyves Kálmán Szalonban, valamint a 1907-ben megalakult MIÉNK (Magyar Impreszionisták és Naturalisták Körén) Nemzeti Szalonban megrendezett kiállításain is egyre bátrabban hallatták hangjukat.

Az inspiráció másik forrását Gauguin festészete jelenthette, aki a MIÉNK megalakulásának évében több mint ötven képével szerepelt, ugyancsak a Nemzeti Szalonban. Ez utóbbi hatás, nemcsak a posztimpreszionizmus szempontrendszerének bátrabb érvényesítésében, hanem a népi tárgykultúra és formavilág ösztönösebb alkalmazásában is segítségére lehetett.

1. Fényes Adolf: *Látogatás (Beszélgetés)*, 1907
magántulajdon

2. Fényes Adolf: *Terítés*, 1908
Katona József Múzeum, Kecskemét

FÉNYES NÉPSZERŰSÉGE

Bár csak feltételezés, hogy az *Ünnepnap* szerepelt Fényes Adolf 1912-es, új ciklusának legszebb darabjait felsorakoztató gyűjteményes kiállításán, a kép zsánere, üde színkezelése, finom dekorativitása egyértelművé teszik, hogy az életmű legizgalmasabb időszakában készült. Olyan enigmatikus művek párdarabja, mint az 1907-es *Látogatás*, az 1908-as *Terítés*, vagy – a csendéletek közül – a *Mákoskalács* (1910), a

Kugler-sütemények (1910) és az 1912-es *Torta*. Az 1907 és 1913 között született, többnyire szűk, lehatárolt enteriőrben, műteremszegletekben helyezett életképek és csendéletek nemcsak a festő életművének, hanem a századelő magyar művészetének is egyik legizgalmasabb tárgy együttese. Jelentőségét, és nem utolsósorban népszerűségét, mi sem jelzi jobban, minthogy a ciklus darabjai a korszak

meghatározó magángyűjteményeinek ünnepelt alkotásai voltak. Az 1912-ben kiállított Fényes-kollekció darabjai megtalálhatóak voltak Ernst Lajos, Hatvany Ferenc, Kohner Adolf, Nemes Marcell, vagy – mint esetünkben – Deutsch Sándor gyűjteményében, sok esetben olyan jelentőségű nemzetközi művészek mellé akasztva, mint Paul Cézanne, Pierre Bonnard, vagy éppen Georges Braque.

3. Fényes Adolf: *A Torta*, 1912
magántulajdon

4. Fényes Adolf: *Mákoskalács*, 1910
Magyar Nemzeti Galéria - Budapest

A REALIZMUSBÓL A DEKORATIVITÁS FELÉ

5. Csók István: Tulipános láda, 1910
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Fényes 1910 körül készült festményein az asztalkellékek egyértelműen a kép dekoratív elemeivé válnak. Akárcsak a Csók-életmű egyik sarokkövének számító *Tulipános ládán* (1910), tisztán festői minőségekként funkcionálnak a motívumok. Modelljei kapcsán ugyanezt a hangsúlyeltolódást tapasztalhatjuk. A korábbi szegényemberek-sorozat fojtott atmoszférájú, levegőtlen tereiben álló rongyos alakok, ünnep-lőruhákba öltözött, virágos kendőt viselő modelleknek adják át helyüket. Fényes enteriőrjei ropogó színorgiává válnak.

„A régi munkáival szemben határozottan az anyag érdekli a legerősebben. Csendéletei érdekesen mutatják, hogy miképpen dolgozta fel magában Cézanne hatásait. Az anyagot keresi; annak szilárdságát vagy lágyságát, pórusaiból kiáramló melegét majdnem erotikus túlzással érzékelteti. ... Mindezt nem a részletek izzadságszagú aprólékos elmondásával, hanem a kép egységes hangulatának kitapintásával és rendkívül finom ízléssel, mértékletességgel való harmonizálással éri el.” – írja az 1912-es kiállítása kapcsán Bálint Aladár.

VÁLTOZÓ SZEMPONTOK

Fényes Adolf sokáig nem tulajdonított különösebb jelentőséget a csendéletnek. A posztimpressionizmus hatására azonban őt is egyre elevenebben foglalkoztatta ez a műfaj. Felfigyelt a fiatal „neósok” kísérleteire, s feltehetőleg ők inspirálhatták arra is, hogy a számára ismeretlen zsáner felé forduljon. A „neósok”-kal szembeni generációs különbségeket azonban jól tükrözi, hogy Fényes nem készített „formabontó” kompozíciókat. Továbbra is egy látószögre szerkesztette csendéleteit, s továbbra is eleven maradt anekdotizáló hajlama. Még ott is történeteket

mesél, ahol nincsenek szereplők. Az asztalon felejtett tárgyak, félig kiivott poharak, kivetett kártyalapok pletykákról, baráti kártyapartikról árulkodnak. Fényes nem tudja önmagát meghazudtolni: csendéletei nem újszerű, forradalmi kísérletek, csupán a korábbi életképekről oly jól ismer asztallapok felnagyításai.

A csendéletek ilyen minőségben jelennek meg életképein is. Tovább árnyalja, színesíti képeinek történetét, ami azonban már nem egy konkrét „sztori” kibontásában, hanem az érzéki szín- és formakísérletekben válik követhetővé.

A művészi szándék így is jól leolvasható: növekvő igény a dekorativitásra és fokozódó távoldás a realizmustól. E program megvalósításának ideális módját jelentette számára a csendélet hangsúlyának fokozása festményein.

Az életképek konkrét anekdotikus vonatkozásainak átlényegítése apró lépésekben történik, ami óvatosságról árulkodik. A következetesség azonban egyértelmű belső igényt tükröz: a beszédes részletek és jelenetek kikoptatását a képen, hogy azok helyét a tiszta festőiség vehesse át.

KASZÁS GÁBOR

